herpy

DRZEWOŁAZY

# *Andinobates tolimensis*

*Andinobates tolimensis* to mały, aktywny w dzień drzewołaz o długości 17-19 mm, z brązowym grzbietem i metalicznie lśniącą, żółto-brązową głową. Znany jest tylko z niewielkiego fragmentu lasu mglistego w północnej części departamentu Tolima w Kolumbii, został opisany dopiero w 2007 roku i praktycznie nie jest hodowany. Zalecenia dotyczące utrzymania opierają się więc na chłodnym, wilgotnym klimacie górskim jego siedliska.

Rodzina: Dendrobatidae  Dawna nazwa: *Ranitomeya tolimense; Ranitomeya tolimensis*

## NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

### ZWIERZĘ

| | |
|---|---|
| Wielkość dorosłego osobnika | **17-19 mm**<br>długość od pyska do kloaki |
| Długość życia | **5-10 lat** |
| Aktywność | **Za dnia** |
| Tryb życia | **Naziemny** |
| Środowisko | **Las górski** |
| Toksyny skórne na wolności | **Słabe** |
| Toksyny skórne w niewoli | **Brak**<br>Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny |
| Trudność | **Doświadczony** |

### HODOWLA

| | |
|---|---|
| Min. terrarium | **45 × 45 × 60 cm**<br>D × S × W dla 3 dorosłych osobników |
| Temperatura w dzień | **19-23 °C** |
| Temperatura w nocy | **15-19 °C** |
| Wilgotność | **85-100%** |
| Woda | **Bez miski z wodą** |
| UVB | **Opcjonalne** |
| Pokarm | **Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)** |
| Utrzymanie | **W parach lub w grupach** |

### ROZMNAŻANIE

| | |
|---|---|
| Rozmnażanie | **Jajorodny** |
| Rozwój | **Kijanki noszone do wody** |
| Miejsce składania jaj | **Na ziemi** |
| Liczba jaj w zniesieniu | **1-2** |
| Czas do wyklucia | **16-24 dni** |
| Okres larwalny | **108-152 dni**<br>od wyklucia do metamorfozy |
| Pokarm larw | **Glony i rośliny i gotowa karma** |
| Opieka nad potomstwem | **Nosi kijanki** |

### OCHRONA I FORMALNOŚCI

| | |
|---|---|
| CITES | **Załącznik II** |
| IUCN | **Narażony (VU)** |

## O gatunku

*Andinobates tolimensis* to mały drzewołaz z brązowym grzbietem, głową o metalicznie lśniącej, żółto-brązowej barwie i ciemnobrązowym brzuchem z niebieskozielonymi plamkami lub bez nich. Na ramionach występują żółte plamy, a u niektórych osobników żółta barwa ciągnie się aż do dolnej wargi. Dorosłe osobniki mierzą 17-19 mm od pyska do kloaki. Samce są mniejsze od samic i mają widoczne szczeliny głosowe, a przylgi na przednich łapach są większe niż na tylnych. Długość życia w niewoli nie jest udokumentowana, ale małe drzewołazy żyją 5-10 lat.

Gatunek został opisany w 2007 roku przez Manuela Hernanda Bernala i współpracowników, wówczas jako *Ranitomeya tolimensis*, a później przeniesiony do rodzaju *Andinobates*. Występuje razem z blisko spokrewnionym *Andinobates dorisswansonae*, ale można go od niego odróżnić po ubarwieniu i kształcie stopy. Głos godowy to seria krótkich, miękkich brzęczących dźwięków przypominających świerszcza, o częstotliwości dominującej około 5 kHz.

Trucizna skórna: drzewołazy nie wytwarzają same swojej trucizny, lecz pobierają alkaloidy z małych stawonogów zjadanych z pokarmem. Schwytany *A. tolimensis* wydziela mleczną wydzielinę skórną, a gatunek uważa się za toksyczny. Siła trucizny nie jest udokumentowana. Żab nie należy brać do ręki, a po pracach w terrarium trzeba umyć ręce. Osobniki z hodowli, karmione wyłącznie muszkami owocowymi i skoczogonkami, nie mają trucizny.

## Występowanie i środowisko

*Andinobates tolimensis* jest endemitem Kolumbii, znanym wyłącznie z okolic Falan w północnej części departamentu Tolima, w Kordylierze Środkowej, środkowym z łańcuchów Andów. Cały znany zasięg leży w niewielkim rezerwacie przyrody otoczonym terenami rolniczymi, więc gatunek ma niewielkie możliwości rozprzestrzeniania się.

Gatunek ma status narażonego (VU) na Czerwonej liście IUCN, ponieważ jego zasięg jest bardzo mały, a las jest wycinany pod uprawy, zwłaszcza plantacje kawy.

> **Naturalny zasięg:** Kolumbia.

### ŚRODOWISKO

*Andinobates tolimensis* został znaleziony w niewielkim fragmencie wtórnego lasu mglistego na wysokości około 1850 m. Las ma stosunkowo niskie drzewa gęsto porośnięte epifitami, a na dnie lasu zalega gruba warstwa liści, martwego drewna, mchu i grzybów. Korony drzew są gęste, więc do ziemi, gdzie żyje ta żaba, dociera niewiele światła. Jest aktywna w dzień i mieszka w zagłębieniach między korzeniami drzew. Obserwowano samca z pojedynczą kijanką na grzbiecie w pobliżu bromelii i helikonii.

*Andinobates dorisswansonae* żyje na tym samym obszarze, na wysokości około 1780 m, gdzie spada 2500-3000 mm deszczu rocznie. Temperatury w siedlisku gatunku nie mierzono, ale las mglisty na tej wysokości jest chłodny i wilgotny, z mgłą lub deszczem przez większą część roku.

## Hodowla

### TERRARIUM

Wiedza o utrzymaniu *Andinobates tolimensis* jest bardzo skąpa, a gatunek praktycznie nie jest hodowany w niewoli. Zalecenia opierają się na siedlisku: chłodnym, wilgotnym lesie mglistym z grubą warstwą liści, mchem, martwym drewnem i bromeliami. *Andinobates dorisswansonae* żyje w tym samym lesie i ma takie same wymagania. Najbliższym gatunkiem, z którym są doświadczenia hodowlane, jest *Andinobates bombetes*, który również żyje w chłodnym lesie górskim w Kolumbii; dane dotyczące rozmnażania i odchowu zostały zaczerpnięte właśnie od niego. Lepiej znane gatunki zasiedlające bromelie, *Ranitomeya variabilis* i *Ranitomeya imitator*, pochodzą z cieplejszych regionów i wymagają kilku stopni więcej.

Terrarium o wymiarach 45 × 45 × 60 cm wystarczy dla 3 osobników. Urządź je z warstwą drenażową, utrzymującym wilgoć podłożem z włókna kokosowego i ziemi leśnej oraz grubą warstwą liści. Dodaj mech, martwe drewno, korzenie i kryjówki z kory korkowej, a także gęsto obsadź terrarium małymi bromeliami i roślinami cieniolubnymi, tak aby przy dnie było słabe światło. Bromelie z wodą w lejkach liściowych są miejscem dla kijanek, a płaska miseczka z wilgotną ziemią leśną to dobre miejsce na jaja. Wentylacja powinna zapewniać ruch powietrza, ale bez utraty wilgotności.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja Czytaj więcej: Odchów kijanek

### TEMPERATURA

Utrzymuj 19-23 °C w dzień i 15-19 °C w nocy, co odpowiada lasowi mglistemu na wysokości około 1800 m. Żaby z chłodnego lasu górskiego źle znoszą wysokie temperatury, więc terrarium musi stać w chłodnym miejscu, bez słońca z okien i bez lamp grzewczych. Jeśli w pomieszczeniu robi się cieplej niż 24 °C, terrarium trzeba chłodzić, np. wentylatorem lub przenosząc je do chłodniejszego pomieszczenia. Spoczynek zimowy nie jest udokumentowany.

### WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 85-100 % przez cały rok, a warstwa liści musi być stale wilgotna. Zraszaj co najmniej dwa razy dziennie albo używaj systemu mgłowego i pozwól powierzchniom lekko przeschnąć między zraszaniami, żeby nie pojawiła się pleśń. Używaj wody z odwróconej osmozy, deszczówki lub wody odchlorowanej. W lesie przez cały rok pada dużo deszczu, więc największym zagrożeniem jest przesuszenie.

### WODA I JAKOŚĆ WODY

Gatunek nie potrzebuje części wodnej. Woda znajduje się w lejkach liściowych bromelii, gdzie rozwijają się kijanki, i trzeba ją regularnie wymieniać, żeby nie zmętniała. Używaj wody z odwróconej osmozy, deszczówki lub odchlorowanej wody z kranu. Płazy wchłaniają substancje przez skórę, więc nigdy nie używaj w terrarium mydła ani środków czyszczących; zamiast tego płucz ciepłą wodą.

### OŚWIETLENIE I UVB

*A. tolimensis* żyje w gęstym lesie, gdzie przy ziemi jest mało światła, więc oświetlenie służy przede wszystkim roślinom. Zapewnij 10-12 godzin światła dziennie z LED lub świetlówek i ciemność w nocy. Nie jest udokumentowane, by gatunek potrzebował UVB. Jeśli wybierzesz słabe źródło UVB, musi być dużo cienia.

Czytaj więcej: Światło i UVB

### ŻYWIENIE

Pokarm stanowią małe stawonogi: najmniejsze skoczogonki i muszki owocowe (*Drosophila*) oraz małe równonogi. Karm 3-4 razy w tygodniu i dbaj, żeby w terrarium zawsze były żywe owady karmowe. Posypuj pokarm wapniem przy większości karmień, a preparatem witaminowym 1 raz w tygodniu. Drzewołazy w naturze żywią się głównie roztoczami i mrówkami, więc najlepszy jest urozmaicony pokarm z wieloma małymi gatunkami. Młode dostają te same owady karmowe w najmniejszym rozmiarze.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

### ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Zachowanie w niewoli nie jest udokumentowane. Żaba żyje na dnie lasu w cieniu i chowa się w zagłębieniach między korzeniami, w liściach i mchu. Samiec nawołuje z ziemi. Żab nie należy brać do ręki, ponieważ ich skóra jest wrażliwa i wchłania substancje; podczas sprzątania przenosi się zwierzęta do czystego, wilgotnego pojemnika. Para lub mała grupa to najostrożniejsze rozwiązanie, dopóki zachowanie nie zostanie lepiej poznane.

## Rozmnażanie

### DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Wiek i wielkość w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są udokumentowane. Samce są mniejsze od samic, mają widoczne szczeliny głosowe i można je rozpoznać po głosie godowym, serii krótkich, miękkich brzęczących dźwięków.

### GODY I KOPULACJA

Gody nie są udokumentowane u *Andinobates tolimensis* i nie wiadomo, czy gatunek ma stały sezon rozrodczy. Samce nawołują z dna lasu. Samiec prawdopodobnie prowadzi samicę do miejsca złożenia jaj. Grupa z nieco większą liczbą samic niż samców, np. 2 samce i 3 samice w większym terrarium, daje najwięcej jaj.

### JAJA I KIJANKI

Obserwowano samca z 1 kijanką na grzbiecie w pobliżu bromelii, więc kijanki prawdopodobnie rozwijają się w wodzie w lejkach liściowych bromelii. Samica prawdopodobnie składa 1-2 jaja naraz, najchętniej na wilgotnej ziemi leśnej.

Kijanki mogą rozwijać się w bromeliach albo być odchowywane osobno w małych kubeczkach z czystą, odchlorowaną wodą. Karmi się je płatkami dla ryb w małych ilościach, żeby woda nie zmętniała.

### METAMORFOZA

Wyklucie następuje prawdopodobnie po 16-24 dniach, a stadium larwalne trwa około 110 dni przy karmieniu płatkami dla ryb i do 150 dni przy innym pokarmie. Gdy pojawią się przednie kończyny, obniża się poziom wody najwyżej do wysokości kijanki, żeby mała żaba po metamorfozie mogła łatwo wyjść na ląd.

### ODCHÓW MŁODYCH

Młode tuż po metamorfozie mierzą prawdopodobnie około 12 mm. Trzymaj je w małym, wilgotnym pojemniku z ręcznikiem papierowym lub liśćmi, kawałkiem kory i rośliną, zraszaj dwa razy dziennie i zapewnij dobrą wymianę powietrza. Przez pierwsze kilka tygodni jedzą skoczogonki; potem mogą dostawać najmniejsze muszki owocowe. Posypuj pokarm wapniem. Dopiero po kilku miesiącach można je przenieść do większego terrarium.

## Zdrowie i częste błędy

*Andinobates tolimensis* ma prawdopodobnie te same problemy co inne małe drzewołazy z chłodnych regionów:

- Temperatura powyżej 25 °C powoduje stres i może być śmiertelna. Nie stawiaj terrarium w słońcu ani w pobliżu źródeł ciepła.
- Stojące powietrze i zbyt mokre liście prowadzą do pleśni i infekcji skóry. Zadbaj o wentylację i pozwól terrarium nieco przeschnąć.
- Owady karmowe bez wapnia i witamin osłabiają kości, zwłaszcza u samic.
- Zwierzę, które przestaje jeść, staje się ospałe lub ma czerwone, rozmiękłe obszary skóry, musi trafić do weterynarza znającego się na płazach.

Gatunek jest narażony na wyginięcie i występuje tylko na małym obszarze, więc nigdy nie wolno odławiać zwierząt z natury.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

### Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.